

Liturgické texty Tobiáše Závorky Lipenského o manželství [rukopis] : bakalářská práce / Ondřej Matějovský ; vedoucí práce: Ota Halama, Th.D. – Praha, 2013. – 127 s.

Oponentský posudek

Svou v mnoha ohledech podnětnou bakalářskou prací vstoupil Ondřej Matějovský do zatím nepříliš známé oblasti liturgické praxe českých luteránů na přelomu 16. a 17. století, konkrétně do problematiky svatebních obřadů. Jejich podobu se snaží představit na liturgických textech Tobiáše Závorky Lipenského (1553–1612). Práce je přehledně rozčleněna do čtyř kapitol – *Biografie Tobiáše Závorky Lipenského*, *Literární dílo Tobiáše Závorky Lipenského*, *Transkripce Závorkových liturgických textů o manželství* a *Srovnání Závorkových liturgických textů o manželství s vybranými oddíly agend a kancionálu*.

Na první kapitolu, v níž pisatel shrnul na základě existující literatury dosud známé životopisné údaje Závorky Lipenského, navazuje druhá kapitola pojednávající o Závorkově díle. Zde si dovoluji několik malých doplnění (nikoliv kritických výtek). První je ve věci *Písní chval božských*, jejichž první vydání je sice datováno roku 1602, nicméně existuje listina Jiřího Dačického datovaná 29. července 1603 (!), v níž tiskař žádá pražského arcibiskupa o povolení vydání Závorkova kancionálu, do nějž byl nucen investovat nemalé prostředky a průtahy s povolením mu způsobují značné ztráty.¹ Za druhé si dovoluji upozornit na existenci nepublikované práce věnované Závorkově kancionálu, která vznikla patrně na konci 40. let 20. století v Brně v semináři prof. Škarky.² Poslední se týká na několika místech citovaného kancionálu z roku 1620, jenž sice není v základním korpusu *Knihopisu*, je však uveden v *Dodatecích ke Knihopisu*. Mimochodem zde bych si dovilil poznámku směrem ke způsobu citování čísel *Knihopisu*, které je místy nedůsledné (autor by se měl rozhodnout, zda čísluje, jako by pracoval s tištěnou verzí, či pouze s elektronickou verzí, která musí být ve formátu K00000). Ve věci *Cithary Sanctorum* podotýkám, že první vydání vyšlo již roku 1636 v Levoči.

Jádrem práce jsou třetí a čtvrtá kapitola. Ve třetí se autor práce zhostil edice relevantních textů v dochovaném Závorkově díle. Ediční pravidla jsou jasná a srozumitelná, text je pečlivě přepsán, jen na několika místech došlo k chybnému čtení (*posškvrněn* místo *poškvrněn* na s. 42; *šstandvě* místo *štaudvě* na s. 49). Dovolím si dále upozornit, že pisatel přehlédnul iniciálu v písni *Ó, Otče náš, kterýž jsi na výsosti*, z níž se tak v edici stala *Otče náš, kterýž jsi na výsosti* (s. 59). Je to sice nepatrný, ale velmi důležitý detail pro další srovnávací práci, k níž se za nedlouho ještě vrátím. Ovšem zpět k písni samotné. Představuje totiž editorský oříšek, protože sazba textu poněkud zastírá hudební formu, která je v tomto případě AAB. Tzv. *Repetitio* (tedy část B) by mělo přicházet již po čtyřech, nikoliv šesti verších (jak by se mohlo jevit z první sloky v originálním tisku). Navíc ho tiskař do dalších slok zařazuje nedůsledně a nepravidelně (mimochodem editor zde opomenul alternativní text *Janovi Anně*, který lze dosadit místo *věrným manželům*). Edice písní na s. 64–74 je z hlediska vytčeného „svatebního“ tématu irelevantní, neboť se jedná o oddíl písní určených dětem (editora patrně zmátlo plovoucí záhlaví, které na poslední apertuře odkazuje k právě skončenému „svatebnímu“ oddílu). Vlastní text svatební agendy je zpracován pečlivě.

Čtvrtá kapitola spočívá ve srovnání Závorkových textů s ostatními relevantními dobovými prameny. Pisatel dospívá k závěru, že všechny jím sledované svatební agendy zachovávají velmi podobné schéma. V písňové části pak konstatuje, že Závorka vydatně čerpal z kancionálu Jakuba Kunvaldského. Dostáváme se tak opět na hymnologické pole, kde

¹ Národní archiv, fond Archiv Pražského arcibiskupství I, inv. č. 4181, sign. D 172/7, karton 2869.

² MÁCHA, Zdeněk. *Tobiáš Závorka Lipenský písně chval božských. Kancionál z roku 1606*, nedat., 39 s. (uloženo v knihovně Ústavu hudební vědy FF UK).

bych pro další práci doporučil vedle Škarkova *Hymnorum thesaurus bohemicus* především *Melodiarium Hymnologicum Bohemiae* (<http://www.firmadat.cz/melodiarium/>), které oproti Škarkově textovému a bohužel nedokončenému thesauru pracuje nejen s melodiemi, ale i s digitálními faksimiliemi pramenů (a zde je pro vyhledávání konkordancí nesmírně důležitý onen správný incipit). Velmi podnětná by totiž byla probírka dalších kancionálů 16. a počátku 17. století, jež by se zaměřovala na takto úzce vymezený repertoár a mohla by do tématu vnést další otázky a odpovědi. Např. muzikologie registruje svatební písně spíše jen v souvislosti s humanistickou kulturou (tzv. epithalamia), nicméně lze se domnívat, že i utrakvisté a katolíci mohli mít podobné písňové oddíly, jako luteráni.

Do práce se vloudilo několik drobných chyb formálního charakteru, které však nijak nesnižují pisatelův celkový výkon (Jireček, *Dějiny hudby* místo *Dějiny literatury* v poznámkovém aparátu na s. 13 a 14; *Roku 1607 Vydal* místo *vydal* na s. 24; *Biblický/Biblické* místo *biblický/biblické* na s. 75, 95, 98, 103 a 104; *Kunwaldský* místo *Kunvaldský* na s. 95; *Jakub Jireček* místo *Josef Jireček* na s. 99).

Ondřej Matějovský se odvážně pustil do náročného tématu, které je svou povahou mezioborové. V jeho práci tak nalezneme četné podněty jak církevní historik nebo liturgik, tak i muzikolog. Proto jsem přesvědčen, že by se měl autor tématu přidržet i nadále a rozpracovat ho do větší šířky a hloubky v navazujícím magisterském studiu. Za náš obor mohu slíbit, že jsme otevřeni k další spolupráci, případně konzultacím a budeme se těšit na výsledky dalšího bádání.

Předkládaný text beze zbytku splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Přes všechny výtky ji vřele doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Mgr. Jan Bařa, Ph.D.
Ústav hudební vědy FF UK

